

Іван Логвин

УКРАЇНЬСКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТНА СПІЛКА РОЧЕСТЕРУ У ЗВ'ЯЗКАХ З УКРАЇНОЮ

У статті зроблено спробу висвітлити зв'язки однієї із найбільших організацій українців міста Рочестер (США) – Української федеральної кредитної спілки, з Україною. Останні відбувались на різних рівнях економічної, культурної, просвітньої співпраці.

Ключові слова: Українська федеральна кредитна спілка, Рочестер, кредитна спілка, співпраця, Україна.

Іван Логвин. Украинский федеральный кредитный союз в связях с Украиной

В статье сделано попытку охарактеризовать связи одной из самых больших организаций украинцев города Рочестер (США) – Украинского федерального кредитного союза с Украиной. Последние происходили на разных уровнях экономического, культурного, просветительского сотрудничества.

Ключевые слова: Украинский федеральный кредитный союз, Рочестер, кредитный союз, взаимодействие, Украина.

Ivan Lohvyn. Ukrainian Federal Credit Union in relations with Ukraine

In the article made an attempt to characterize the connections one of the most active and developed Ukrainian's organization of Rochester (USA) – Ukrainian Federal Credit Union, with Ukraine. It takes place on different levels of economical, cultural, enlightenment collaboration.

Key words: Ukrainian Federal Credit Union, Rochester, Credit union, Collaboration, Ukraine.

Подією, після якої значна кількість діаспорних громадських, політичних, наукових, освітніх, релігійних, економічних організацій поширили свою діяльність на українські терени, слушно вважають Чорнобильську катастрофу [2]. Саме її трагічні наслідки стали одним із останніх поштовхів до рішучої співпраці з тогочасним керівництвом країни та українським народом для закордонного українства. Напрацьовані форми зв'язків значно посилювались після 1991 р. Характерно, що громадські кола в Україні були більше налаштовані до співпраці, ніж владні структури, що часто обмежувались лише декларативними заявами. Усі напрацьовані в той час форми зв'язків, на думку дослідників, можна виокремити у три основні моделі: патерналістську – захист прав співвітчизників за кордоном, репатріаційну – сприяння повернення на історичнубатьківщину, прагматичну – використання потенціалу діаспори для вирішення проблем історичної батьківщини [20, с. 21].

На час 1990-х рр. українство за кордоном володіло значним потенціалом в науковій, культурній, економічній сферах, який воно прагнуло використати на користь України, незважаючи на формалізм та навіть деякі бюрократичні перешкоди з боку влади [12]. У 2008 р. президент Світового конгресу українців Аскольд Лозинський у короткій оглядовій статті проаналізував вклад діаспори в розбудову української держави, сприяння вирішенню багатьох проблем країни на міжнародному рівні [23]. Водночас, та велика кількість питань, які він поставив передусім до українських можновладців, може свідчити про односторонність такої співпраці, відсутність у держави чіткої стратегії щодо розвитку цих взаємовідносин.

Прецеденти багатьох успішних форм взаємної співпраці можемо спостерігати у сферах, що прямо не пов'язаних з владними інституціями. Чи не найбільш плідною можемо назвати безпосередню співпрацю між науковцями. Для прикладу, такі установи, як Канадський інститут українських студій [21], Українське історичне товариство [1, с. 77, 88; 24] чи Українська вільна академія наук [3], майже відразу після проголошення незалежності перетворились на центри активної допомоги у розбудові наукового життя в Україні, виступаючи джерелом нових інтелектуальних концепцій та методик, а часто й фінансуючи наукові проекти.

Стаття присвячена не менш важливій, однак, поки що недостатньо висвітленій в науковій літературі співпраці кредитних установ, зокрема Української федеральної кредитної спілки м. Рочестер (США) як однієї із найбільших фінансових інституцій українства США, з Україною. Місце та значення зв'язків УФС з Україною в її діяльності, як й історія організації загалом, досі не була предметом окремого дослідження. В руслі проблеми можемо вказати лише на працю Владислава Гончаренка [9], дослідника діяльності кредитних спілок й активного українського кооператора. У своїй праці автор в одному із розділів коротко характеризує загальний вклад діаспорних кредитівок в розбудову кооперативного руху в Україні до 1997 р., даючи належну оцінку їхній ролі у тих процесах. Основу джерель-

ної бази статті становлять періодичні видання, на сторінках яких відображено важливі події з історії як УФКС, так й інших подібних організацій. Серед них – журнали «Кооперативна думка», «Кооперативний голос», «Бюлетень кредитних спілок України», «Бюлетень» Світового конгресу українців та ін.

УФКС є однією із найстаріших кредитних спілок, заснованих на американських теренах після Другої світової війни. З часу свого утворення у 1953 р. до сьогодні кредитівка перетворилась в найактивнішу установу української громади Рочестеру [14, с. 342], чому сприяє її політична, організаційна та релігійна безсторонність, орієнтація лише на потреби рочестерської громади та своїх членів. На сьогодні УФКС має свої філії і в інших містах: Олбані (адміністративний центр штату Нью-Йорк), Сакраменто (Каліфорнія), Сиракузи (Нью-Йорк), Бостон (Массачусетс), Портланд (Орегон) [11]. У кінці 2012 р. також було отримано державний дозвіл на об'єднання спілки з кредитівкою «Дніпро», що знаходиться в Баффало (Нью-Йорк) [38]. Поряд із поширенням своєї діяльності поза межі української громади Рочестеру, УФКС доклала чималих зусиль й для встановлення зв'язків та співпраці з історичною батьківщиною. Одним із перших кроків стало заснування у 1990 р. за ініціативи дирекції УФКС в особі Тамари Денисенко, Мирона Баб'юка та Володимира Пилишенка Комітету сприяння Народному рухові України та Фонду допомоги дітям Чорнобиля, потерпілим внаслідок Чорнобильської катастрофи [16]. За двадцять років діяльності УФКС у співпраці з Україною виокреслились різні форми співпраці, серед яких можемо назвати головні: 1) допомога кредитівки в розбудові кооперативного руху в Україні; 2) сприяння УФКС розвитку освітнім та науковим інституціям; 3) підтримка у проходженні українцями стажування у США; 4) організація візитів до Рочестеру відомих українських діячів.

З цього переліку перший пункт, природно, для нас є найважливішим, оскільки він прямо пов'язаний з практичною діяльністю установи. Варто зазначити, що діяльність УФКС у сфері відбудови кооперативного руху у пострадянській Україні відбувалась на хвилі загального піднесення серед діаспорних кооператорів. Одним із перших з ініціативою відбудови кооперативів на історичній батьківщині був член Канадської (в діаспорі – Канадійської) кооперативної ради Ярослав Скрипник, котрий звернувся до канадського уряду з можливістю розробки кооперативного проекту для України [22, с. 47; 9, с. 182]. «Чому б не звернути увагу на Україну, яка вже має чимало кооперативних традицій? Чому б не наважитись на щось масштабне і не відродити кооперацію в Україні?», – згадує він в одному з інтерв'ю про тодішню розмову з представником Ради Директорів Канадської кооперативної асоціації [15, с. 8]. Канадський уряд погодився на пропозицію українських ентузіастів і виділив на цей проект майже мільйон доларів. Натомість уряд США погодився профінансувати стажування шістьох представників з України в українських кредитних спілках США [22, с. 47].

У 1991 р. при Українській світовій кооперативній раді, що відіграла роль координаційного центру усіх діаспорних кооперативів (заснована 10 жовтня 1971 р. [18, с. 272]), була створена спеціальна комісія для розгляду питання щодо відродження кооперативного руху та пошуку ефективних шляхів його вирішення. До цієї комісії, яку очолював голова Українсько-американської кредитної спілки «Самопоміч» в Чикаго Богдан Ватраль, увійшли керівники найбільших кредитних спілок США та Канади [9, с. 182]. Представником від УФКС була Т. Денисенко, тодішній менеджер установи [31].

Майже одночасно, за дорученням президента Л. Кравчука, до закордонного українства почали надходити пропозиції і від членів президії Верховної Ради – Володимира Пилипчука та Василя Євтухова [28]. Як бачимо, відбувався процес взаємної зацікавленості у експорті досвіду та кооперативних традицій на українські терени.

23 лютого 1992 р. група з членів згаданої комісії, під керівництвом Діна Махона, керівника європейського офісу Світової кооперативної ради (WOCCU) в Женеві [35, с. 3], розпочала перші десятиденні відвідини України, метою яких була загальна оцінка ситуації і допомога у відновленні та розробленні мережі кредитних спілок, що мало сприяти економічному відродженню держави [там само]. В результаті цього візиту створено дві кредитні спілки – «Самопоміч» у Кривому Розі та «Вигода» в Стрию [9, с. 183].

Більш активно представники УФКС проявили себе під час другого візиту, що тривав з 8-го червня до 2-го липня того ж року. Очолювала його відповідальний представник Канадської кооперативної асоціації (ССА) Лісса Даннер [35, с. 4]. Участь у ньому брав тодішній освітній референт УФКС Володимир Пилишенко [26]. Цього разу було заплановано провести ряд заходів із представниками Світової ради кредитних спілок зі Швейцарії, а також членами координаційних центрів українських кредитних спілок США та Канади – так званих Централь [26]. За мету ставилось не лише обговорення питань відродження руху по організації кредитних спілок на державному рівні, але й проведення практичних семінарів, з ціллю роз'яснення населенню сутності кооперативної справи. Для цього учасники делегації були поділені на групи і відправлені у різні міста України – Львів, Кривий Ріг, Тернопіль, Івано-Франківськ, Київ. Разом із канадськими колегами Ярославом Скрипником (Едмонтон) та Ромою Бачинською (Монреаль) В. Пилишенко провів семінар у Луцьку, на якому були присутні 50 представників із різних районів [там само]. В підсумку місії рочестерський делегат відзначив позитивне ставлення Верховної Ради до відбудови кооперативів на Україні.

Простежуючи участь УФКС в той час у процесі відродження кредитно-кооперативного руху в Україні, можемо відзначити, що кооператори Рочестеру активно перейняли цю важливу справу. У 1994 р. майже усі члени дирекції УФКС, а це президент М. Баб'юк, його заступник Роман Куціль, секретар Алекс Лой, голова культурно-освітнього комітету В. Пилишко, менеджер Т. Денисенко та ін., взяли участь у Першій світовій конференції українських кредитівок, що проходила в Україні [27, с. 12]. Делегати привезли з собою більш ніж 350 номерів періодичного видання УФКС «Кооперативна думка» та літератури на кредитно-кооперативну тематику. Усе це було розповсюджене по регіонах, а річники журналу було доставлено до Національної бібліотеки ім. Вернадського та Бібліотеки ім. Стефаника у Львові [там само]. Головні очільники УФКС – М. Баб'юк та Т. Денисенко також виступили з доповідями у Львові та Києві.

З-поміж числа рочестерських кооператорів варто окремо згадати Т. Денисенко, яка доклала чимало зусиль для допомоги українським кредитівкам. У 1996 р. в рамках програми Світової Ради Кредитових Спілок та американської програми USAID (U.S. Agency of International Development [39]), відвідала ряд кредитних спілок в Україні [30]. Це кредитівки «Взаємодопомога» у Дніпропетровську, «Калина» та «Альянс» у Тернополі, «Турія» містечка Камінь-Каширський. Зокрема, її тодішній керівник Адам Куява у 1992 р. відвідав Рочестер, де й перейнявся кооперативною ідеєю. У Києві Т. Денисенко читала лекції для працівників і членів кредитних спілок з різних регіонів України [30].

Від середини 1990-х рр., представники УФКС беруть участь практично у кожному такому з'їзді [33]. Поряд з тим, діяльність кредитівки у сфері допомоги українським кооператорам не обмежувалась рамками спільних зі своїми діаспорними колегами заходів. Можемо спостерігати і неабияку власну ініціативу.

Особливо тісні контакти УФКС відбуваються з полтавськими кооператорами, відправною точкою у формуванні співпраці яких варто вважати 1992 р. – коли Полтава та сусідній з Рочестером Ірондеквойт стали містами-побратимами [37]. Пошуком до розширення можливостей взаємної співпраці між містами зайнявся Організаційно-пошуковий комітет, який очолила та ж Т. Денисенко [22, с. 47]. Наслідком його діяльності стало заснування 1 квітня 1994 р., під час візиту рочестерської делегації до Полтави, кредитної спілки в цьому місті. Головою правління цієї спілки обрано Владислава Гончаренка, який у тому ж році відбував стажування в УФКС [8]. Таким чином, УФКС була не лише ідейним натхненником та джерелом запозичення досвіду для українських кооператорів, але й місцем здобуття фактично світового рівня практичної школи. Згодом, у 2003 р., в рамках програми SABIT, та у 2007 і 2008 рр. можливість проходити стажування в Рочестері мала голова правління спілки «Полтава-взаємопоміч» Ольга Климко [19].

З поступовим розвитком кооперативного руху в Україні, розбудові організаційних надбудов кредитних спілок, таких як Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (ВАКС), відбуваються і зворотні ініціативи. У 2007 р. ВАКС звернулася до УФКС з листом, в якому, відзначивши авторитет та заслуги рочестерської кредитівки, було запропоновано започаткувати співпрацю [7]. Планувалося у 2008 р. започаткування таких заходів, як встановлення іменних відзнак для відзначення та заохочення працівників кооперативного руху, що доклали багато зусиль для його становлення і розвитку на благо членів кредитівок; проведення науково-практичних конференцій для обговорення найактуальніших проблем та шляхів їх вирішення; встановлення стипендій молодим науковцям і студентам та відзначення переможців конкурсів наукових праць; проведення конкурсу «Кредитна спілка очима дітей» [там само].

Допомога УФКС у сприянні діяльності кредитних спілок в Україні продовжується й дотепер. Все ж, враховуючи позитивні здобутки такої співпраці, наштотують на роздуми слова Т. Денисенко в інтерв'ю під час позачергового з'їзду Української світової кооперативної ради у Києві 27 травня 2010 р. Згадуючи про поточний візит до Полтави, вона відзначила: «Люди почали не настільки відкрито спілкуватися з нами. Склалося таке враження, що всю роботу ми починаємо з нуля» [15, с. 10].

Широка діяльність УФКС на ниві відродження кооперативного руху в Україні, разом зі встановленням ділових контактів супроводжувалась й розвитком інших форм зв'язків. Зокрема, другим важливим напрямом можна вважати допомогу УФКС українським освітнім та науковим центрам. Так, у 1997 р. кредитівка разом з товариством міст-побратимів Ірондеквойт-Полтава долучилася до фінансування гранту на безкоштовне навчання в Києво-Могилянській академії одного студента з Полтавщини [10]. Не менш важливу роль відіграє і Бібліотека УФКС, створена 19 вересня 1989 р. [13]. Одним із головних напрямків роботи якої є не лише зібрання книжкового фонду, але й висилка літератури до громадських та університетських бібліотек в Україні. Сьогодні значну кількість книг та журналів отримали бібліотеки Івано-Франківська, Києво-Могилянської та Острозької академії [25]. Цікавим є і той факт, що бібліотека не обмежувалася висилкою книг лише на українські терени. Велику кількість книг було передано для Українського товариства в Мурманську, а В. Пилишенко під час свого перебування в Києві у 1992 р. передав багато книг для представників Товариства української культури у Владивостоці [24].

Ще одним важливим сегментом зв'язків між УФКС та Україною є допомога у проходженні українцями стажування в США. Окрім згаданих вище програм для кооператорів, це також практичне стажування у медичних закладах. На цій ниві УФКС співпрацює зі створеним у 1997 р. Українським громадським стипендійним комітетом [32]. За короткий час – з 1997 по 2001 у Рочестерському університеті та госпіталі Стронг Меморіал (Strong Memorial) пройшли стажування 9 студентів з українських медичних навчальних закладів [4]. Одними з перших серед цих студентів були Наталія Карел та Юрій Шаповалов [34]. Крім того, в результаті візиту Т. Денисенко у Камінь-Каширський у 1996 р. до місцевої районної лікарні наступного року було передане медичне обладнання [17]. Варто згадати й про допомогу УФКС у фінансуванні проекту очищення води для шкіл у Черкасах [15, с. 10].

Важливу роль у підтримці зв'язків УФКС та України відіграють візити до Рочестеру важливих політичних, громадських та церковних діячів, що дозволяє обговоренню та вирішенню багатьох питань на високому рівні, обміну досвідом. Статус УФКС, як найбільшої та найактивнішої установи української громади зумовлює той факт, що жоден приїзд до Рочестеру гостей з України не обходиться без візиту до кредитівки, або ж зустрічі з членами дирекції. Такий візит одним із перших здійснив у 1995 р. президент Леонід Кравчук [36]. Досить розвинене релігійне життя громади привертає увагу і церковних діячів – 30-го жовтня 1999 р. до Рочестеру завітав патріарх УПЦ Філарет [5]. УФКС приймала в себе й великі делегації з України. Так, у 2008 р. за програмою «Відкритий світ» спілку відвідала громадські діячі та виборці з України [6].

Зв'язки УФКС з Україною підтримуються і за посередництвом дипломатів України у США. Важливою подією в житті громади та УФКС був візит до Рочестеру 19-21 квітня 2007 р. делегації Посольства України в США на чолі з послом Олегом Шамшуром, та Генерального Консульства України в Нью-Йорку на чолі з генеральним консулом Миколою Кириченко [29]. Зустріч дозволила не лише обговорити актуальні питання взаємовідносин, але зробити тіснішою співпрацю УФКС з українськими урядовими установами. Після візиту на короткий час в Рочестері залишилися консули Андрій Олефіров та Андрій Наджос – для надання консульських послуг, що практикувалось вже четвертий рік [там само], у кредитівці. А. Наджос, зокрема, до того часто відвідував Рочестер, де разом з працівниками УФКС допомагав в оформленні документів для отримання Посвідчення закордонного українця.

Отже, можна зробити наступні висновки. З огляду на характер установи та склад її керівних органів, представлений українцями, які свідомо ставляться до своєї справи, УФКС не залишилась осторонь тих важливих перетворень, що відбувались з Україною від кінця 80-х і продовжуються до сьогодні. Активне включення УФКС в нелегкі процеси відбудови кооперативного руху в Україні є не лише показником національної самосвідомості її працівників, але й, значною мірою, індикатором фінансової та організаційної спроможності установи. Велика кількість поїздок, участь у конференціях, лекції та семінари, проведені керівниками УФКС, перетворення кредитівки на базу для навчання молодих українських кооператорів можуть слугувати доказами плідної діяльності установи, рівно ж як і прикладами небайдужості закордонного українства до своєї історичної батьківщини. Це, зокрема, підтверджується й іншими формами зв'язків УФКС з Україною – допомога у розвитку освітніх закладів, безкоштовні передачі книг для бібліотек, допомога у стажуванні студентів у США. В свою чергу, така активна діяльність УФКС, яка давно перетворилась на одного із чільних репрезентантів рочестерської громади українців, відіграє важливу роль в тому, що цю громаду часто відвідують гості з України – політики, громадські та церковні діячі, науковці. На завершення варто додати, що оскільки розвідка присвячена лише одній із кредитних спілок, то питання ролі та місця зв'язків з Україною в діяльності українських діаспорних кредитівок і навпаки, залишається відкритим. Перспективи дослідження проблеми, з огляду на багатоформатність цих відносин – величезні. Враховуючи їх великий практичний сегмент, оцінка сучасного стану матиме важливе значення для прогнозування їх розвитку в майбутньому. Вважаємо, це буде далеко не зайвим передусім для вітчизняних кооператорів та можновладців, враховуючи їхні прагнення та заяви щодо світового рівня розвитку української держави.

Джерела та література:

1. Атаманенко А. Українське історичне товариство: 1965–2005 / А. Атаманенко // Український історик. – 2005. – Ч. 2-4(166-168). – С. 50–89.
2. Барановська Н. Чорнобильська трагедія і громадські організації в діаспорі / Н. Барановська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2007. – Вип. 9. – С. 19–27.
3. Біланюк О. Діяльність УВАН у США: 1998–2006 / О. Біланюк // Вісті УВАН. – Н.-Й., 2007. – Т. 4. / [ред. О. Домбровський]. – С. 194–218.
4. Більбот Т. Студенти-медики з України в Рочестері / Т. Більбот // Кооперативна Думка [Credit Union Opinion]. – 2001. – № 181. – С. 11.
5. Боднар Р.М. Святійший Патріарх Київський і Руси-України Філарет в Рочестері / Р.М. Боднар // Кооперативна Думка [Credit Union Opinion]. – 1999. – № 176. – С. 8.
6. Візит делегації виборців з України // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 2008. – Ч. 206. – С. 21.

7. Всеукраїнська Асоціація Кредитних Спілок // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 2007. – № 203. – С. 14.
8. Гончаренко В. Доповідь голови правління кредитної спілки м. Полтави (Перші звітні збори 21 вересня 1994 року) / В. Гончаренко // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1994. – Ч. 156. – С. 4.
9. Гончаренко В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика / В. Гончаренко. – К. : Наукова думка, 1997. – 240 с.
10. Денисенко Т. З Полтави до Києво-Могилянської академії через Рочестер / Т. Денисенко // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1997. – № 188. – С. 9.
11. Денисенко Т. «Цього року...» / Т. Денисенко // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 2008. – № 206. – С. 4.
12. Діаспорна допомога Україні // Бюлетень. Світовий конгрес українців. – Літо, 2000. – № 2 (5). – С. 5.
13. Елиїв Д. Відкриття бібліотеки / Д. Елиїв // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1989. – № 136. – С. 9.
14. Енциклопедія української діаспори / [гол. ред. В. Маркус]. – Нью-Йорк; Чикаго : Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, 2012. – Т. 1 : Сполучені штати Америки. – Кн. 2: Л.-Р. – 348 с.
15. За підсумками з'їзду Української світової кооперативної ради // Бюлетень кредитних спілок України. – 2010. – № 3-4(31-32). – С. 6–15.
16. Звіт Комітету оборони людських прав на Україні // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1986. – № 121. – С. 21.
17. З Рочестера – у Камінь-Каширський // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1997. – № 166. – С. 9.
18. Качор А. Головна мета української кооперації у вільному світі / А. Качор // Другий світовий конгрес вільних українців: матеріали. – Торонто; Н.-Й.; Лондон, 1986. – С. 261–274.
19. Климко О. Стажування Ольги Климко в УФКС / О. Климко // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 2007. – № 202. – С. 8.
20. Ключковська І. До питання стратегії розвитку взаємозв'язків України та діаспори / І. Ключковська // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Перша міжнародна конференція 8-10 березня 2006 р.: Збірник доповідей. – Львів : Сполом, 2006. – С. 20–23.
21. Когут З. Діаспора та відродження українознавства на сході України: роль Програми ім. Ковальських при Канадському інституті українських студій / З. Когут // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Друга міжнародна науково-практична конференція 18-20 червня 2008 р.: Збірник доповідей. – Львів, 2008. – С. 147–151.
22. Кунець В. В Сім'ї Великій, в Сім'ї Вольній, Новій / В. Кунець, Т. Денисенко // Кооперативна думка [Credit Union Opinion]. – 2011. – № 217. – С. 45–48.
23. Лозинський А. Основні питання діаспори до України / А. Лозинський // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Друга міжнародна науково-практична конференція 18-20 червня 2008 р.: Збірник доповідей. – Львів, 2008. – С. 28–31.
24. Макар Ю. «Український історик» та Українське історичне товариство як фактор розвитку взаємодії українських вчених з України і діаспори / Ю. Макар // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог; Торонто, 2005. – Вип. 5. – С. 87–107.
25. Михайлюк З. З бібліотечних новин / З. Михайлюк // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1996. – № 164. – С. 15.
26. Пилишенко В. Кредитові спілки в Україну / В. Пилишенко // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – Серпень, 1992. – Ч. 147. – С. 9.
27. Пилишенко В. Перша світова конференція українських кредитівок / В. Пилишенко // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – Листопад, 1994. – Ч. 156. – С. 12–13.
28. Подорож кооператорів в Україну // Кооперативний голос [Ukrainian Credit Union Voice]. – Квітень, 1992. – Ч. 42. – С. 15.
29. Посол України в США Олег Шамшур відвідав Рочестер // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 2007. – № 201. – С. 12–15.
30. Розвиток кредитних спілок на Україні // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – Серпень, 1996. – Ч. 163. – С. 6.
31. Управа УКСпілки на 1991 рік // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – Травень, 1991. – Ч. 142. – С. 2.
32. Хроніка Українського Громадського Стипендійного Комітету (УГСК) // Кооперативна Думка [Credit Union Opinion]. – 2001. – № 180. – С. 16.
33. Шульга Н. IV Всесвітня Конференція Українських Кредитних Спілок в Полтаві та Києві / Н. Шульга, В. Пилишенко // Кооперативна Думка [Credit Union Opinion]. – 2000. – Ч. 179. – С. 8–9.
34. Шульга Н. Перші стипендіати української громади Рочестеру / Н. Шульга // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1998. – № 171. – С. 13.
35. 1992 рік – початок відродження кредитних спілок в Україні // Бюлетень кредитних спілок в Україні. – Березень-квітень, 2012. – № 2(42). – С. 2–12.
36. Hrycelak L. President L. Kravchuk in Rochester / L. Hrycelak // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 1995. – Ч. 157. – Р. 12–13.
37. Irondequoit and Poltava begin sister-city relationship // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – Травень, 1996. – Ч. 146. – С. 9.
38. Ukrainian FCU and Ukrainian Home Dnipro Federal Credit Union have Approval to Merge // Кооперативна думка [Credit union opinion]. – 2012. – Ч. 221. – С. 6.
39. USAID. Ukraine // <http://ukraine.usaid.gov/>